

МОТИВАЦИЈА ЗА ШКОЛСКО УЧЕЊЕ

Активност за групни рад

На нивоу групе напишите РЕЦЕПТ за своју мотивацију за учење / 15 мин.

Покушајте да уважите што је могуће више следећих елемената:

- наведите неопходне главне састојке, зачине / количина, односи..
- ко набавља састојке, где их набавља..;
- ко припрема рецепт, да ли имате помоћнике...;
- који прибор користите за припремање
- колико дуго траје припремање
- који су услови за припремање
- какав је изглед просторије
- шта је продукт вашег рецепта
- декорација
- рок трајања продукта вашег рецепта
- назив рецепта

Да ли (и зашто) рецепт понекад не успе?

Да ли размењујете рецепте са неким?

Да ли имате збирку својих рецепата?

Питање за разговор

**Шта смо сазнали о мотивацији за учење
у овој активности?**

„Извор“ мотивације

- 1. **унутрашња (интризична)** – активности које су у људима саме по себи важне и доносе задовољство, без додатне награде; даје добре резултате у учењу али и у другим активностима
 - подржавају је: конструктивна критика без негативних евалуација саме особе; оптимални ниво изазова (где особа може да успе у задатку али да мора да уложи неки напор и да од тога задатка научи) и довољан степен аутономије у задатку;
 - умањују је: спољашњи притисци, рокови, превише детаљна упутства, награде и казне, превише контроле
- 2. **спољашња (екстринзична)** – активности које покрећу, одржавају понашање појединца због “добитка” који може бити социјално одобравање, избегавање неуспешности, добра оцена, победа али не и сама активност.

Утицај мотивације на учење се показује на три нивоа:

- 1) на нивоу времена које ученик посвећује учењу**, односно задацима учења, како у смислу обима (трајања) активности учења, тако и у смислу учесталости спровођења те активности;
- 2) на нивоу облика, односно природе активности учења**, при чему се с једне стране говори о регулисању напора који ученик улаже у учење (сразмерно степену сложености задатка учења), а са друге стране о примени стратегија учења, које ће ученика подстицати на учење и са којима ће ученик ефикасно остварити своје циљеве учења (површно учење или учење са разумевањем);
- 3) на нивоу функционалног расположења ученика**, које се односи на концентрацију ученика у току учења (емоционално стање – воља – концентрација)

Шта утиче на мотивацију?

1. **Циљеви учења**
2. **Ниво задовољености потреба**
3. **Лична уверења ученика о узроцима постигнутог (не) успеха**
4. **Социјално окружење** које са карактеристичним, психолошки усмереним мотивационим подстицајима свакодневно усмерава ученика у процесу учења – подстиче га или одбија од одређених понашања повезаних са учењем

1. Циљеви учења

дугорочни и краткорочни

- Покрећу на активност, по принципу превазилажења несклада између оног **«где смо сада» и «где желимо да будемо»**
- Покрећу ученика на активност уколико су: **јасни – смислени, релевантни –** одмерени у односу на његове могућности, временски реално и јасно дефинисани
 - Повратна информација обавештава ученика **колико се приближио циљу.**

Најефикаснија је она којом се указује на напредак, на постигнуто; у препорукама за следећи корак наводи се оно што ученик још није савладао.

2. Ниво задовољености потреба

- Потребе су биолошки или психолошки захтеви који се манифестују стањем напетости или незадовољства.

Абрахам Маслов

- потребе су урођене
- потребе су уређене хијерархијски
- да би више потребе могле да утичу на мотивацију неке особе, треба да су задовољене ниже
- неостварене ниже потребе могу доћи у сукоб са циљевима вишег нивоа које поставља наставник

- Маслов: хијерархија мотива
- Важно за школу: **потреба за уважавањем мора да буде задовољена** да би могла да се развије потреба да се зна и разуме (потребе недостатка-потребе развоја)

3. Лична уверења о узроцима не/успеха

Неки научници (Atkinson и McClelland) тврде да је тежња за успехом на неком задатку повезана са *„субјективном историјом успеха или неуспеха“*.

Објективно мерен успех је мање важан за мотивацију него **субјективан доживљај успеха**.

Неуспех који је доживљен као сопствена стабилна карактеристика, узрокује лако одустајање и избегавање таквих задатака у будућности.

Лична уверења о узроцима не/успеха

Сувише оптимистичко или песимистичко убеђење у сопствене способности, може краткорочно или дугорочно да ослаби мотивацију за учење.

На пример, претерано позитиван поглед на сопствене способности за учење спречава замену стратегија учења у случају неуспеха; нереална процена утиче и на учеников избор задатака непримерених његовом знању и стварним способностима и слично.

Релевантно за школу:

- Школска ситуација засићена информацијама о успеху/неуспеху утиче на перцепцију себе. Важно је како се даје повратна информација (Blumenfeld, 1992). Највеће мотивационо дејство имају наставници који успех интерпретирају уложеним трудом (Hunter и Barker, 1989)
- Wigfield, 1995: *школски успех* се најуспешније предвиђа на основу информација о степену уверености ученика да могу постићи успех и о његовом вредновању академског успеха (успешније него када имамо информацију о способностима)

Потребно је **створити прилику да сваки ученик буде успешан**, у оквиру својих способности **да увиди везу између успеха и сопствене акције** (учења, улагања, труда). Повратном информацијом се то постиже – ученик добија бољу слику о свом раду.

Код нас се углавном повратна информација даје као ВРЕДНОВАЊЕ ("Лепо си то објаснио") или као вредновање способности ("То ти је баш паметно")

Задатак:

- Сетите се својих најважнијих успеха до сада. Забележите шта је, по вашем мишљењу, довело до тих успеха.
- Сетите се неке/неких ситуација када сте доживели неуспех. Забележите шта је, по вашем мишљењу, довело до неуспеха.
- Како су се ове ситуације одразиле на ваш даљи рад?

Размена

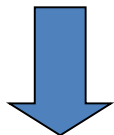
Лична уверења о узроцима не/успеха

	Стабилни узроци	Пролазни узроци
Успех Неуспех	Способност “паметан сам” “глуп сам”	Труд “тудио сам се” “нисам се тудио”
Успех Неуспех	Тежина задатка “било је лако” “било је тешко”	Срећа “имао сам срећу” “нисам имао среће”

Приписивање неуспеха недостатку способности – избегавати!!!

Приписивање неуспеха недостатку способности

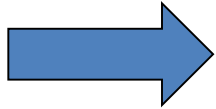
- **неуспех**

- немам способности
- не могу на то да утичем
- нисам одговоран
- посрамљеност
- не трудим се

нови неуспех

Научена беспомоћност

Кад људи почну да верују да на догађаје и исходе у свом животу **не могу да утичу** (да их контролишу, да је извор контроле ван њих, а њихов живот зависи само од спољних околности) они развијају научену беспомоћност

Исходи:

- **Мотивациони** - неће ни да покуша, јер очекује неуспех
- **Когнитивни** - губи шансу да вежба, развија вештине, способности и напредује
- **Емотивни** - развија депресивност, апатију

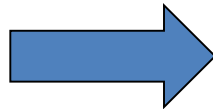
Једном успостављена, научена беспомоћност тешко се мења, посебно код деце са тешкоћама у учењу. Ученици који виде неуспех у овом светлу, мање и ређе ће тражити помоћ јер верују да им нико и ништа не може помоћи.

Приписивање неуспеха недостатку труда

- **неуспех**

- нисам се потрудио
- могу да утичем на то
- одговоран сам
- кривица
- трудим се

могући успех

Дефинисање циљева и саморегулација

Тежња за постизањем одређеног циља је ситуација која се често среће у школи и свакодневном животу (нпр. бити одличан ђак, имати пуно пријатеља...).

Сваки циљ различити људи у различитим ситуацијама могу схватити на два основна начина;

- као спречавање могућег губитка
- тежња ка могућој добити.

Хронична или тренутна оријентација пажње на потенцијални добитак или спречавање губитка део су теорије о саморегулацији.

Каква је улога мотивације у саморегулацији учења?

- (1) На степену припреме за учење - поставља себи циљеве учења и сходно томе бира погодне стратегије учења.
- (2) На степену учења, када ученик стварно учи, односно примењује различите стратегије учења, при чему мотивација има значајну улогу у *одржавању пажње за учење*
- (3) На степену рефлексije после учења, када ученик вреднује своје учење, доживљава задовољство резултатима учења и на тај начин образује будућу усмереност учења која може да буде прилагођена или одбрамбена. На овом степену мотивација учествује у *образовању будуће усмерености учења* и то тако што очувава или мења њене појединачне елементе(рецимо циљеве, атрибуције или селф-концепт).

Мотивационе стратегије

Стратегије уз чију помоћ ученик држи ниво мотивисаности за учење, било да са намером започиње са учењем, било да одржава или прати своју усмереност учења, односно пажњу за одређени задатак учења, називамо мотивационим стратегијама учења.

Активност

- Наведите мотивационе стратегије које најчешће користите у свом учењу (индивидуално).
- Затим у оквиру групе:
 1. Прочитајте описе „неименованих“ стратегија
 2. Изаберите са листе и напишите адекватан назив стратегије
 3. Издвојите кључну реч која описује стратегију

Мотивационе стратегије

Woltars

1. стратегије самопоследичности
2. стратегије циљно усмереног монолога
3. стратегије подстицања интереса за учењем
4. стратегије надзора околине
5. стратегије самоспречавања
6. стратегије регулисања сопствене ефикасности учења
7. стратегије регулисања емоција

Pintrich

1. стратегије управљања временом и окружењем учења
2. стратегије регулисања сопственог залагања
3. стратегије учења заједно са вршњацима
4. стратегије тражења помоћи

Weinstein и Mayer

1. стратегије емоционалног доживљавања

Мотивационе оријентације

НЕМОЋ И ИЗБЕГАВАЊЕ: “Не знам зашто сам у учењу успешан/неуспешан.”, “У школи све зависи од среће.”, “Не иде ми јер сам неспособан.”, “Брине ме да ли неко мисли лоше о мени.”, “Одлажем учење, колико дуго се може.”...

СПОЉАШЊА МОТИВАЦИОНА ОРИЈЕНТАЦИЈА: “Учим да добијем награду/постигнем успех/да сам бољи од других.”; “Успешан сам, јер сам способан.”, “У школи су ми оцене врло значајне.”...

УНУТРАШЊА МОТИВАЦИОНА ОРИЈЕНТАЦИЈА: “Волим да учим/интересује ме.”, “Учење у школи ми је значајно.”; “Волим да решавам тешке задатке.”; “Учим да бих знао.”, “Успешан сам јер радим.”, “Мислим да сам добар ученик.”...

Мотивациони профили (структура мотивационих оријентација)	Специфичности профила	ПЕДАГОШКИ ПРИСТУП
НЕМОТИВИСАНИ НИ --- СМО -- УМО --	- мање успешни у учењу - одсуство дубинског приступа учењу који би им обезбедио разумевање садржаја	интересовања циљеви стратегије учења подршке
ТАКМИЧАРИ НИ -- СМО +++ УМО ++	- одсуство специфичног приступа учењу - активни у учењу, сарадљиви, труде се - желе да буду високо успешни - "мудро" прилагођавају своје учење садржају и захтевима	учење – вредност интересовања стратегије учења подршке – такмичење, атрибуције
НЕСАМОПОУЗДАНИ НИ +++ СМО + УМО ++	- интензивна употреба специфичних приступа учењу - уче, плаше се неуспеха, нису сигурни - околина тражи резултате	подршке самопоуздање стратегије учења атрибуције циљеви
ПАСИВНИ НИ ++ СМО -- УМО ---	- учење напамет и за минимум - одсуство дубинског приступа учењу - нижа успешност и активност у учењу - уче да би избегли неуспех	подршке – самопоуздање, интересовања циљеви стратегије учења учење – вредност
АКТИВНИ НИ --- СМО --- УМО +++	- учење са разумевањем - одсуство површинског приступа учењу - постигнућа-просечна - уче зато што желе, зато што их интересује	циљеви успех - вредност интересовања подршке

Мотивациона клима у одељењу

На основу 6 индикатора

- критеријуми успеха,
- разлози за залагање,
- основа за задовољство,
- критеријуми за вредновање постигнућа,
- однос према грешкама,
- схватање способности

Brophy је утврдио да постоје:

**1.Одељења у којима су ученици усмерени на учење
(доминира унутрашња мотивисаност)**

**2.Одељења у којима су ученици усмерени на
постигнућа (доминира спољашња
мотивисаност)**

ИНДИКАТОРИ ОДЕЉЕЊСКЕ МОТИВАЦИОНЕ КЛИМЕ	КАРАКТЕРИСТИКЕ ОДЕЉЕЊА У КОЈИМА ДОМИНИРА	
	УНУТРАШЊА МОТИВИСАНОСТ – оријентација на УЧЕЊЕ	СПОЉАШЊА МОТИВИСАНОСТ – оријентација на ПОСТИГНУЋА
1. Шта ученици називају успехом?	Када напредују у учењу и савладавају задатке	Када добију високе оцене и када су бољи од других
2. У ком правцу се труде, залажу?	Да науче нове наставне садржаје	За високе оцене и личну афирмацију
3. Када ученици показују задовољство у учењу?	Када примете да напредују, да савладавају садржаје – учење је за њих изазов	Када су бољи од других и кад са мало труда постигну жељени успех
4. На основу којих критеријума ученици вреднују сопствена постигнућа?	На основу сопственог напредовања у учењу	На основу упоређивања са другима
5. Како се ученици односе према грешкама?	Сматрају их саставним делом процеса учења	Сматрају их неуспехом или последицом нижих способности за учење
6. Како ученици тумаче своје способности?	Верују да залагањем могу да побољшају своје способности	Сматрају да су им способности непроменљиве

Три педагошка приступа за подстицање унутрашње мотивације (Brophy)

- 1.Моделовање** (социјално учење) начин на који наставник саопштава своја размишљања о садржајима учења, описује своје доживљаје (невербалне и вербалне поруке)
- 2.Вођење** (усмеравање ученика у процесу учења) путем упутстава, повратних информација
- 3.Подржавање** (постепено преношење одговорности на ученика) кроз индивидуализацију метода учења, циљева учења, вредновања сопственог напретка...)